

ارزیابی آگاهی و رفتار دستیاران دانشکده دندانپزشکی و دانشجویان عضو کمیته تحقیقات دانشجویی دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمان در مورد سرقت علمی

مرضیه کریمی افشار^۱، آرش شهروان^۲، بهاره زارع^۳، ملوک ترابی^۴

چکیده

مقدمه: سرقت علمی سرقت ایده یا جملات یک فرد و ارائه آن به عنوان ایده خود یا استفاده از تولیدات دیگران بدون ذکر منبع می‌باشد. هدف از انجام این تحقیق ارزیابی آگاهی و رفتار دستیاران و دانشجویان عضو مرکز تحقیقات دانشجویی دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی کرمان در سال ۱۳۹۶ بود.

روش‌ها: این پژوهش مقطعی، توصیفی-تحلیلی روی ۷۰ نفر که به روش سرشماری انتخاب شده بودند، انجام شد. روش جمع‌آوری داده‌ها با پرسشنامه شامل سه بخش اطلاعات دموگرافیک، سؤالات آگاهی (۷ سؤال) و رفتار (۱۲ سؤال) در مورد سرقت علمی بود. پایایی و روایی پرسشنامه‌ها در مطالعات قبلی مورد تأیید قرار گرفته است. داده‌ها در نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۱ و توسط آزمون t مستقل، آنالیز واریانس و رگرسیون خطی در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

نتایج: ۸۱ و ۶۵/۷۵ درصد از افراد به ترتیب در کارگاه‌های روش تحقیق و مقاله‌نویسی شرکت کرده بودند. ۲۹/۵ درصد افراد تاکنون سرقت علمی انجام نداده بودند. میانگین و انحراف معیار نمره رفتار افراد $37/12 \pm 8/06$ از ۶۰ و آگاهی $13/60 \pm 4/67$ از ۲۸ بود. بین آگاهی افراد با مقطع تحصیلی ارتباط معنی‌داری مشاهده نشد. شرکت در کارگاه اخلاق ($P=0/001$) و داشتن مقاله ($P=0/012$) به طور معنی‌داری با آگاهی مرتبط بود.

بحث و نتیجه‌گیری: آگاهی و رفتار افراد در مورد سرقت علمی در این پژوهش متوسط بود. برگزاری کارگاه‌هایی برای آشنایی با سرقت علمی و عواقب آن به منظور کاهش این رفتار توصیه می‌شود.

واژگان کلیدی: سرقت علمی، آگاهی، رفتار، دانشجو

مقدمه

بنا به تعریف لغت‌نامه آنلاین Merriam-Webster، سرقت علمی (Plagiarism) عبارت است از سرقت ایده یا جملات یک فرد و ارائه آن به عنوان ایده خود یا استفاده از تولیدات دیگران بدون ذکر منبع (۱).

براساس تعریف Mason، سرقت علمی عبارت است «از استفاده عمدی یا بی‌پروا از افکار، کلمات شخص دیگر یا ایده‌هایی به عنوان خود، بدون ذکر منبع آن‌ها» (۲). سرقت علمی انواع مختلفی از جمله سرقت ایده، سرقت متن، سرقت منابع، سرقت از خود و همچنین

۱- استادیار، گروه ارتدنتسی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، ایران

۲- استاد، گروه اندودانتیکس، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، ایران

۳- دندانپزشک، گروه پاتولوژی فک و صورت، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، ایران

۴- دانشیار، گروه پاتولوژی فک و صورت، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، ایران

نویسنده‌ی مسئول: ملوک ترابی
Email: m.torabi@kmu.ac.ir

فکس: ۰۳۴۳۲۱۱۸۰۷۴

تلفن: ۰۳۴۳۲۱۱۹۰۱۵

آدرس: کرمان، خیابان شفا، دانشکده دندانپزشکی، گروه آسیب شناسی فک و صورت

نوشتن نام نویسنده‌ای که نقشی در تحقیق و یا نوشتن مقاله ندارد (Ghost writing) دارد (۳).

امروزه در میان انواع اشکال بداخلاقی‌های علمی، سرقت علمی در حال افزایش است (۳، ۴) و یکی از موارد مهم رد مقالات و مسترد کردن مقالات چاپ شده، می‌باشد (۴). فراوانی سرقت ادبی مقالاتی که به مجله پزشکی کروواسی در طی سال ۲۰۱۰-۲۰۰۹ ارسال شده بود، ۱۱٪ بوده است (۵). در مطالعه دیگری ۲۰۴۷ مورد مقالات مسترد شده (retracted) از مجلات نمایه شده در پایگاه اطلاعاتی PubMed، بیانگر زیاد شدن نرخ تشخیص موارد سرقت ادبی بوده است (۶).

فراوانی سرقت علمی در مطالعه Poorolajal و همکاران در ایران (۷) ۳۸٪، در مطالعه Ismail (۸) در عراق ۵۴/۳٪ و در مطالعه Javaeed و همکاران در پاکستان (۹) ۷۱/۱۸٪ گزارش شده است.

عوامل مختلفی در انجام سرقت ادبی نقش دارند. در این میان نداشتن تسلط به زبان انگلیسی در کشورهایی که زبان اصلی آن‌ها انگلیسی نیست (۱۰)، منافع اجتماعی و فقدان احترام برای افراد روشنفکر (۱۱) از مهم‌ترین دلایل سرقت علمی می‌باشد. در مطالعه Poorolajal و همکاران (۷) خانم‌ها و اعضای هیأت علمی با مرتبه بالاتر به طور معنی‌داری دانش بیشتری در مورد سرقت علمی داشتند. در مطالعه‌ای دیگر آشنایی با مصادیق سرقت علمی در دانشجویان تحصیلات تکمیلی اهواز، متوسط ارزیابی شد (۱۲). در مطالعه Ryan و همکاران در دانشجویان داروسازی در سیدنی استرالیا دانش دانشجویان در مورد سرقت علمی کم بود و آنان از روش‌های نامناسبی برای ذکر منابع استفاده می‌کردند (۱۳). نتایج مطالعه Shirazi و همکاران بر روی

دانشجویان پزشکی کراچی پاکستان نشان داد که به طور کلی اطلاعات افراد در مورد سرقت علمی کافی نیست (۱۴).

مراکز دانشگاهی بیشترین تعداد محقق و پژوهشگر را دارا می‌باشند؛ بنابراین انتظار تولیدات علمی مناسب با شأن مراکز علمی و دانشگاهی امری بدیهی است. با در نظر گرفتن رشد روزافزون تحقیقات در کشور و با در نظر گرفتن این که وقت و انرژی زیادی صرف تولید یک مقاله علمی از یک طرح تحقیقاتی می‌شود و با توجه به این که آگاهی نسبت به سرقت ادبی می‌تواند در تولید درست یک محصول پژوهشی نقش داشته باشد، این مطالعه با هدف بررسی آگاهی و رفتار دستیاران دانشکده دندانپزشکی و دانشجویان عضو مرکز تحقیقات دانشجویی این دانشکده نسبت به مسئله سرقت علمی انجام شد.

مواد و روش‌ها

این مطالعه از نوع مقطعی، توصیفی-تحلیلی بود که روی کلیه رزیدنت‌های دانشکده دندانپزشکی کرمان (شامل ۵۱ نفر) و دانشجویان دندانپزشکی عمومی عضو کمیته تحقیقات دانشجویی دانشگاه (شامل ۱۹ نفر) انجام شد. ابتدا یک دانشجوی سال آخر دندانپزشکی که نسبت به سؤالات پرسشنامه و نحوه اجرای مطالعه آشنایی داشت در کلاس درس و در یکی از جلسات تشکیل شده برای دانشجویان عضو کمیته تحقیقات دانشجویی حضور یافت و پس از بیان اهداف مطالعه و کسب رضایت آگاهانه شفاهی از دانشجویان، پرسشنامه را توزیع و از آنان درخواست کرد در همان روز جواب را برگرداند. به شرکت‌کنندگان اطمینان داده شد که پرسشنامه بدون نام است و اطلاعات آن‌ها محرمانه خواهد ماند و

تا ۶۰ بود. روایی و پایایی این سؤالات توسط فعلی و همکاران تأیید شده بود به صورتی که ضریب روایی برای سؤالات رفتار ۰/۸۹٪ به دست آمد (۱۵). در این پرسشنامه نمرات بالاتر بیانگر رفتار بدتر افراد بود. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌های تکمیل شده از جمعیت، داده‌ها کدبندی شده و وارد نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۱ شد و با استفاده از آزمون‌های آمار توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار، فراوانی و درصد فراوانی و آزمون‌های آمار تحلیلی شامل آزمون تی، تحلیل واریانس و رگرسیون خطی در سطح معنی داری ۰/۰۵ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج

اطلاعات دموگرافیک شرکت‌کنندگان در جدول ۱ آمده است.

به طور کلی میانگین نمره آگاهی افراد در خصوص سرقت علمی، $13/60 \pm 4/67$ از ۲۸ بود. در مورد آگاهی در خصوص مصادیق سرقت علمی، بیشترین آگاهی مربوط به عبارت «ذکر نام نویسنده یا نویسندگان منابع در کارهای پژوهشی هنگام استفاده از آنها» بود که ۳۶ نفر (۵۲٪) آشنایی زیاد یا خیلی زیاد با آن داشتند؛ اما تنها ۱۳ نفر (۱۸٪) از شرکت‌کنندگان در مورد «تشخیص سرقت علمی در کارهای پژوهشی» آگاهی زیاد یا خیلی زیاد داشتند (جدول ۲). نتایج دسته‌بندی شده نمره آگاهی از سرقت علمی در نمودار ۱ نشان داده شده است.

شرکت در مطالعه کاملاً اختیاری بود. این طرح با کد شماره IR.KMU.REC.1395.827 مورد تأیید کمیته اخلاق دانشگاه علوم پزشکی کرمان قرار گرفت.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه‌ای شامل سه بخش بود. بخش اول ویژگی‌های دموگرافیک شامل جنس، سال ورود، رشته تحصیلی دانشجویان یا تخصص، داشتن مقاله، سابقه شرکت در کارگاه‌های اخلاق پزشکی و مقاله‌نویسی بود.

بخش دوم مشتمل بر ۷ سؤال آگاهی در خصوص سرقت علمی بود که به صورت خیلی زیاد (نمره ۵) تا خیلی کم (نمره ۱) نمره‌دهی شد؛ بنابراین دامنه نمرات این بخش ۱ تا ۳۵ بود. روایی و پایایی این پرسشنامه در مطالعه جمشیدی بروجنی و همکاران تأیید شده بود. روایی پرسشنامه بر اساس روایی محتوایی (صوری) و ضریب پایایی آن بر اساس ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸ تعیین شد (۱۲). نمرات بالاتر بیانگر آگاهی بیشتر بود و نمرات آگاهی، به صورت کم، متوسط و زیاد سطح‌بندی شد، طوری که نمرات ۱۶/۳۲-۷ آگاهی کم، نمرات ۲۵/۶۵-۱۶/۳۳ آگاهی متوسط و ۳۵-۲۵/۶۶ آگاهی زیاد در نظر گرفته شد.

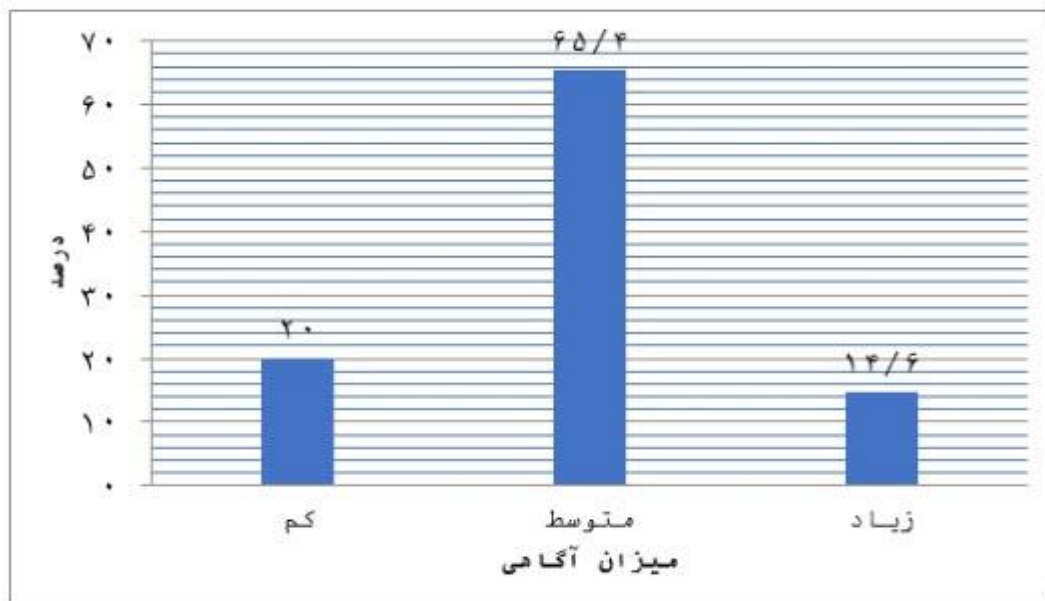
بخش سوم سؤالات مربوط به رفتار و شامل ۱۲ سؤال بر اساس مقیاس ۵ گزینه‌ای لیکرت بود که به صورت هرگز (نمره ۱)، به ندرت (نمره ۲)، گه‌گاهی (نمره ۳)، اغلب (نمره ۴) و همیشه (نمره ۵) نمره‌دهی شد؛ بنابراین دامنه نمرات این بخش از ۱۲

جدول ۱: اطلاعات دموگرافیک افراد شرکت کننده

متغیر	تعداد	درصد
جنس	مرد	۳۰ / ۴۲/۹
	زن	۴۰ / ۵۷/۱
مقطع تحصیلی	دستیار	۵۱ / ۷۲/۸
	دانشجو	۱۹ / ۲۷/۲
سابقه شرکت در کارگاه روش تحقیق	بلی	۵۶ / ۰/۸۰
	خیر	۱۳ / ۱۸/۵
	بدون پاسخ	۱ / ۱/۵
سابقه شرکت در کارگاه اخلاق	بلی	۳۵ / ۵۰/۰
	خیر	۳۵ / ۵۰/۰
سابقه شرکت در کارگاه های مقاله نویسی	بلی	۴۶ / ۶۵/۷
	خیر	۲۴ / ۳۴/۳
داشتن طرح تحقیقاتی	بلی	۳۱ / ۴۴/۲
	خیر	۳۹ / ۵۵/۸
داشتن مقاله	بلی	۲۳ / ۳۲/۸
	خیر	۴۷ / ۶۷/۲
سابقه شرکت در کنگره	بلی	۶۰ / ۸۵/۷
	خیر	۱۰ / ۱۴/۳
علاقه مندی به شرکت در کارگاه های اخلاق نشر	بلی	۳۰ / ۴۴/۵
	خیر	۴۰ / ۵۵/۵

جدول ۲: توزیع فراوانی پاسخ های شرکت کنندگان به سؤالات آگاهی با مصادیق سرقت علمی

ردیف	سؤال	خیلی کم		کم		متوسط		زیاد		خیلی زیاد	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱	آشنایی با انواع سرقت علمی در محیط های دانشگاهی	۳	۴/۳	۱۹	۲۷/۱	۳۱	۴۴/۳	۱۴	۲۰/۰	۳	۴/۳
۲	ارتکاب به سرقت علمی به صورت ناآگاهانه	۱۳	۱۸/۶	۲۱	۳۰/۰	۲۱	۳۰/۰	۱۴	۲۰/۰	۱	۵/۷
۳	آگاهی با شیوه تدوین صحیح اسناد و ذکر منابع در کارهای پژوهشی	۱	۱/۴	۱۷	۲۴/۳	۳۱	۴۴/۳	۱۵	۲۱/۴	۶	۸/۶
۴	آگاهی با شیوه نوشتن صحیح نقل قول در کارهای پژوهشی	۱	۱/۴	۱۷	۲۴/۳	۳۴	۴۸/۶	۱۷	۲۴/۳	۱	۱/۴
۵	ذکر نام نویسنده یا نویسندگان منابع در کارهای پژوهشی هنگام استفاده از آنها	-	-	۱۰	۱۴/۳	۲۴	۳۴/۳	۳۰	۴۲/۹	۶	۸/۶
۶	آگاهی از پیامدهای سرقت علمی	۳	۴/۳	۱۷	۲۴/۳	۳۲	۴۵/۷	۱۷	۲۴/۳	۱	۱/۴
۷	تشخیص سرقت علمی در کارهای پژوهشی	۶	۸/۶	۲۴	۳۴/۳	۲۷	۳۸/۶	۹	۱۲/۹	۴	۵/۷

نمودار ۱: توزیع فراوانی آگاهی از مصادیق سرقت علمی

منبع یا متن مذکور را داخل گیومه نمی‌نویسم» بود. میانگین و انحراف معیار هر یک از موارد سرقت علمی در جدول ۳ نشان داده شد. همان‌طور که مشاهده شد بیشترین میانگین نمره رفتار نیز در عبارت «رونویسی متنی از مقاله/کتاب بدون تغییر با ذکر منبع یا متن مذکور را داخل گیومه نمی‌نویسم» دیده شد.

در مورد نحوه پاسخ‌دهی افراد به سؤالات رفتار بیشترین درصد (۶۱/۴٪) مربوط به سؤال «آگاهی از پایان‌نامه‌ای انجام شده یا در حال انجام در سایر دانشگاه‌ها و ارائه آن به عنوان پایان‌نامه‌ای جدید» بود که هرگز انجام نداده بودند. بیشترین درصد پاسخگویی به گزینه اغلب (۱۴/۳٪) در مورد «رونویسی متنی از مقاله/کتاب بدون تغییر با ذکر

جدول ۳: میانگین و انحراف معیار سؤالات مربوط به رفتار

ردیف	گویه	میانگین از ۵	انحراف معیار
۱	رونویسی تکالیف ترم جاری از تکالیف انجام شده ترم‌های گذشته	۲/۱۷	۰/۲۸
۲	رونویسی متنی از وبسایت‌ها در تکالیف/مقالات بدون ذکر آن در قسمت منابع	۲/۲۵	۰/۹۰
۳	رونویسی متنی از مقاله/کتاب بدون تغییر با ذکر منبع (متن مذکور را داخل گیومه نمی‌نویسم)	۲/۳۷	۰/۳۴
۴	رونویسی تکالیف از دوستان نزدیک	۱/۹۶	۰/۴۷
۵	رونویسی از جزوات استادان در تکالیف/مقالات بدون ذکر آن در قسمت منابع	۱/۹۸	۰/۹۳
۶	رونویسی تمام محتویات وبسایت‌ها در تکالیف/مقالات بدون ذکر آن در قسمت منابع	۱/۹۳	۰/۹۳
۷	رونویسی تکالیف از دانشجویان زرننگ کلاس	۱/۷۲	۰/۷۲
۸	رونویسی متنی از پایگاه‌های اطلاعاتی کتابخانه در تکالیف/مقالات بدون ذکر آن در قسمت منابع	۲/۱۴	۰/۲۸
۹	رونویسی تمام محتویات پایگاه‌های اطلاعاتی کتابخانه در تکالیف/مقالات بدون ذکر آن در قسمت منابع	۱/۸۰	۰/۲۳
۱۰	رونویسی از متون کتاب‌ها در تکالیف/مقالات بدون ذکر آن در قسمت منابع	۲/۰۰	۰/۱۶
۱۱	انجام دادن مصاحبه با دیگران و ارائه نظریات و ایده‌های آن‌ها به نام خود	۱/۵۷	۰/۱۳
۱۲	آگاهی از پایان‌نامه‌ای انجام شده یا در حال انجام در سایر دانشگاه‌ها و ارائه آن به عنوان پایان‌نامه‌ای جدید	۱/۵۷	۰/۱۳

میانگین و انحراف معیار نمره رفتار افراد آگاهی و رفتار بر حسب جنس و مقطع تحصیلی و ارتباط آن‌ها با یکدیگر در جدول ۴ نشان داده شد. میانگین و انحراف معیار نمرات افراد در هر کدام از

جدول ۴: ارتباط بین جنس و مقطع تحصیلی با آگاهی و رفتار

معنی‌داری	انحراف معیار	میانگین	متغیر	
۰/۲۱۵	۴/۷۹	۱۲/۸۳	مرد	آگاهی
	۴/۵۳	۱۴/۲۹	زن	(از ۲۸)
۰/۰۶۱	۳/۸۵	۱۵/۵۴	دانشجو	
	۴/۴۴	۱۲/۷۷	دستیار	
۰/۱۱۴	۸/۸۴	۳۵/۴۰	مرد	رفتار
	۷/۱۶	۳۸/۵۵	زن	(از ۶۰)
۰/۰۰۲	۹/۷۲	۲۶/۸۰	دانشجو	
	۵/۷۶	۳۹/۷۰	دستیار	

(جدول ۵). در آنالیز رگرسیون، متغیرهای مقطع دانشجو، شرکت در کارگاه‌های اخلاق، داشتن پروپوزال و علاقه به شرکت در کارگاه‌های اخلاق، ارتباط آماری معنی‌دار با رفتار داشتند به صورتی که افرادی که پروپوزال طرح تحقیقاتی نداشتند و دانشجویان دندانپزشکی رفتار بهتری داشتند. رفتاری که در کارگاه‌های اخلاق شرکت کرده بودند و یا علاقمند به شرکت بودند، هم بهتر بود (جدول ۵).

میانگین نمره آگاهی افرادی که در کارگاه اخلاق شرکت کرده بودند ($P=0/013$) یا علاقه‌مندی به شرکت در کارگاه‌های مقاله‌نویسی ($P=0/025$) داشتند، براساس تی تست به طور معنی‌داری بیشتر بود.

در آنالیز رگرسیون، متغیرهای شرکت در کارگاه‌های اخلاق، داشتن مقاله و علاقه‌مندی به شرکت در کارگاه‌های اخلاق ارتباط معنی‌داری با آگاهی نشان دادند و این افراد آگاهی بیشتری داشتند

جدول ۵: ارتباط بین آگاهی و رفتار با متغیرهای دموگرافیک بر اساس آزمون رگرسیون خطی

متغیر	Beta	t	سطح معنی‌داری
شرکت در کارگاه‌های اخلاق	۰/۵۹۱	۴/۰۴۷	۰/۰۰۰۱
آگاهی	۰/۳۶۸	-۲/۶۵۸	۰/۰۱۲
علاقه‌مندی به شرکت در کارگاه	۰/۲۵۴	۱/۸۸۰	۰/۰۶۹
مقطع دانشجو	۰/۶۱۱	۴/۹۷۰	۰/۰۰۰۱
رفتار	۰/۳۳۳	۲/۴۹۲	۰/۰۱۸
داشتن پروپوزال	-۰/۳۰۲	-۲/۴۹۶	۰/۰۱۹
علاقه‌مندی به شرکت در کارگاه‌های اخلاق	۰/۳۸۸	۳/۱۱۳	۰/۰۰۴

بحث

در یک دهه گذشته مقالات نوشته شده دارای سرقت علمی افزایش یافته است. بیشترین این مقالات متعلق به کشورهای توسعه نیافته، جایی که آموزش روش تحقیق معمولاً در بخش دوره‌های تخصصی ناکافی می‌باشد، بوده است (۱۶).

در این پژوهش یک سوم شرکت‌کنندگان به گویه «آگاهی با انواع سرقت علمی در محیط‌های دانشگاهی» پاسخ خیلی کم و کم داده بودند. در مطالعه جمشیدی بروجنی و همکاران (۱۲) که روی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شهید چمران اهواز درباره مصادیق سرقت علمی و عوامل مؤثر بر آن در سال ۱۳۹۳ انجام شد، ۴۴/۱٪ افراد به گویه فوق پاسخ کم و خیلی کم دادند.

در تحقیق حاضر در مورد گویه «ارتکاب به سرقت علمی به صورت ناآگاهانه» ۲۵/۷٪ پاسخ زیاد و خیلی زیاد داده بودند، در تحقیق جمشیدی بروجنی و همکاران (۱۲) در ۵۸/۶٪ دانشجویان، خیلی زیاد بود که از مطالعه حاضر بیشتر بود.

در این پژوهش آگاهی زیاد و خیلی زیاد با شیوه تدوین صحیح استناد و ذکر منابع در کارهای پژوهشی و شیوه نوشتن صحیح نقل قول در کارهای پژوهشی به ترتیب ۳۰٪ و ۲۵/۷٪ بود که مشابه تحقیق بروجنی ۲۴/۳٪ و ۲۲/۴٪ بود.

در پژوهش کنونی ۵۱/۵٪ افراد به «ذکر نام نویسنده یا نویسندگان منابع در کارهای پژوهشی هنگام استفاده از آن‌ها» پاسخ زیاد و خیلی زیاد دادند. در مطالعه جمشیدی بروجنی و همکاران (۱۲) ۸۵/۵٪ دانشجویان با این مورد آشنا بودند که علت این تفاوت را می‌توان در این دانست که مطالعه بروجنی فقط روی دانشجویان تحصیلات تکمیلی انجام شده

بود. در مطالعه حاضر آگاهی ۲۸/۶٪ افراد از پیامدهای سرقت علمی معادل کم و خیلی کم بود. در مطالعه جمشیدی بروجنی و همکاران (۱۲) آگاهی ۵۷/۸٪ افراد، کم و خیلی کم بود. علت این تفاوت را می‌توان در این دانست که بخشی از افراد شرکت‌کننده در پژوهش کنونی عضو مرکز تحقیقات دانشجویی بودند که این امر می‌تواند روی آگاهی آن‌ها از این مقوله مؤثر بوده باشد.

در تحقیق کنونی آگاهی افراد در «تشخیص سرقت علمی در کارهای پژوهشی» در ۴۲/۹٪ افراد، کم و خیلی کم بود؛ اما در تحقیق جمشیدی بروجنی و همکاران ۶۴/۷٪ افراد، خیلی کم و کم با این مبحث آشنا بودند. علت این تفاوت می‌تواند در این باشد که ابزارهای تشخیص سرقت علمی در یکی دو سال اخیر رواج یافته و این می‌تواند در افزایش آگاهی افراد مؤثر بوده باشد.

در کل آگاهی ۶۵/۴٪ افراد در این پژوهش متوسط بوده است و ۱۴/۶٪ آگاهی زیادی داشتند که با پژوهش جمشیدی بروجنی و همکاران (۱۲) که ۱۹/۴٪ دانشجویان تحصیلات تکمیلی آگاهی زیاد داشتند، تقریباً مطابقت دارد.

بیشترین رفتار سرقت علمی در پژوهش کنونی «رونویسی متنی از مقاله/ کتاب بدون تغییر با ذکر منبع یا متن مذکور راداخل گیومه نمی‌نویسم» بود که فقط ۱۸/۶٪ هرگز این کار را نکرده بودند. این رفتار در تحقیق فعلی و همکاران (۱۵) از نظر فراوانی رتبه دوم را داشت. مطالعه امینی و همکاران (۱۷) نشان داد که ۲۵٪ دانشجویان آنان در نوشتن پایان‌نامه و مقاله حداقل یک نوع سرقت علمی را انجام داده‌اند.

همچنین در این مطالعه ۱۸/۶٪ افراد هرگز «رونویسی تکالیف ترم جاری از تکالیف انجام شده

مطالعه فعلی و همکاران این رفتار از نظر فراوانی رتبه آخر را داشت.

در پژوهش کنونی رفتار انجام سرقت علمی در ۱/۴٪ افراد در حد زیاد بود. این نتایج در مقایسه با مطالعه فعلی و همکاران (۱۵) که ۱۰/۲۰٪ افراد در حد زیاد سرقت علمی را انجام می‌دادند، بسیار کمتر می‌باشد. شاید بتوان علت این امر را در تفاوت در جامعه آماری دانست. چون معمولاً در دانشجویان دوره تخصصی در دانشکده دندانپزشکی کمتر پروژه‌های تحقیقاتی در طول ترم‌های تحصیلی داده می‌شود و در نتیجه نیاز به رونویسی از متون در دانشجویان زرنگ کمتر می‌شود.

در پژوهش کنونی ۲۹/۵٪ افراد هرگز سرقت علمی انجام نداده بودند. Poorolajal و همکاران (۷) انجام سرقت علمی را در دانشجویان ایرانی در سال ۲۰۱۲، ۳۸٪ گزارش کردند و زمانی که دانش افراد در مورد سرقت علمی افزایش می‌یافت، به ۱۳٪ رسید. Singh و Guram (۲۰) نیز سرقت علمی را در هند مشابه مطالعه Poorolajal و همکاران (۷) گزارش کرده‌اند.

مهم‌ترین دلیل انجام سرقت علمی نداشتن آگاهی درباره سرقت علمی، تأثیر دیگران، فشارهای بیرونی برای کسب موفقیت، محدودیت زمانی برای انجام تکالیف درخواستی استادان، ارزیابی مقالات بر اساس کمیت نه کیفیت، نبود درک و فهم از تکالیف خواسته شده، مشکل بودن تکالیف درخواست شده، نداشتن مهارت‌های کافی علمی و نبود مجازات کافی برای سرقت علمی، ذکر شده است (۱۷). در این پژوهش ۶۵/۷٪ افراد در کارگاه‌های مقاله‌نویسی و ۵۰٪ در کارگاه اخلاق پژوهشی شرکت کرده بودند. در تحقیق Rathore و همکاران (۱۶)، ۲۵٪ افراد در کارگاه‌های

ترم‌های گذشته» را نکرده بودند. در مطالعه فعلی و همکاران (۱۵) این رفتار از نظر فراوانی در رتبه سوم قرار داشت.

به نظر می‌رسد که دانشجویان، به خصوص در مورد نقل قول‌ها و رونویسی مطالب، توجه کافی به نوشتن منبع مورد استفاده را ندارند.

در این مطالعه ۶۵/۷٪ افراد در کارگاه‌های مقاله‌نویسی شرکت کرده بودند. در مطالعه Rathore و همکاران (۱۶) حدود یک چهارم دانشجویان پزشکی در مورد اخلاق نگارش و تحقیق تعلیم دیده بودند. همچنین فقدان دانش در مورد منبع‌نویسی (reference) و ارجاع (citation) صحیح، یک علت مهم سرقت علمی در دانشجویان پزشکی است (۱۴).

Ghias و همکاران نشان دادند که در میان دانشجویان پزشکی پاکستان درصد زیادی از دانشجویان درگیر کپی کردن لغت به لغت از منابع نوشته شده، منابع آنلاین یا دانشجویان سال بالاتر یا همکلاسی‌های خود، با یا بدون اجازه بوده‌اند (۱۸).

سرقت علمی فقط استفاده بدون اجازه از ایده‌های دیگران یا رونویسی از متنی بدون ذکر منبع نیست، بلکه فراتر از آن رونویسی بدون تغییر متن حتی با ذکر منبع در صورتی که داخل گیومه نباشد مصداق بارز سرقت علمی است (۱۹). در تحقیق حاضر در بخش سرقت علمی ۶۱/۴٪ افراد در گویه «آگاهی از پایان‌نامه‌ای انجام شده یا در حال انجام در سایر دانشگاه‌ها و ارائه آن به عنوان پایان‌نامه‌ای جدید» گزینه هرگز را انتخاب کرده بودند در واقع در بخش رفتار کمترین رفتار این گزینه بود که با تحقیق فعلی و همکاران (۱۵) که در مورد نگرش و رفتار دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس در زمینه سرقت علمی انجام شد، مطابقت دارد. در

معنی داری بهتر از دستیاران بود. علت این موضوع می تواند این باشد که دانشجویان شرکت کننده در این تحقیق عضو کمیته تحقیقات دانشجویی بودند و طبیعتاً با مسائل مرتبط با پژوهش از جمله انجام رفتارهای مرتبط با سرقت علمی آگاهی بیشتری داشتند.

در مطالعه کنونی بین رفتار و آگاهی افراد با جنسیت آن‌ها تفاوت آماری معنی دار مشاهده نشد و این نتایج با مطالعه فعلی و همکاران (۱۵)، Ereta و Gokmenoglua (۲۳) و نخعی و نیکپور (۲۴) مطابقت دارد.

نتایج مطالعه‌ای نشان داد که اولین قدم برای جلوگیری از عدم صداقت علمی و درونی کردن کمال و شرافت علمی در دانشگاه‌ها، تدوین قوانین و یا منشور شرافت علمی است (۲۵). آموزش دانشجویان و دستیاران در مورد مصادیق سرقت علمی و تبعات آن می تواند به کاهش این مسئله کمک کند؛ لذا پیشنهاد می شود کارگاه‌هایی جهت آگاهی دانشجویان و دستیاران از مصادیق سرقت علمی برگزار شود و دانشجویان و دستیاران با نرم افزارهای شناسایی سرقت علمی آشنا شوند.

نتیجه گیری

این مطالعه نشان داد که رفتار و آگاهی دانشجویان و دستیاران دندانپزشکی کرمان در مورد سرقت علمی متوسط بود. مطالعات بیشتر روی دانشجویان در رشته‌ها و مقاطع متفاوت و بررسی عوامل مؤثر در انجام سرقت علمی توصیه می شود.

تشکر و قدردانی

از معاونت تحقیقات و فن آوری دانشگاه علوم پزشکی به خاطر تصویب طرح و از دستیاران و دانشجویانی

اخلاق پژوهشی شرکت کرده بودند. در پژوهش کنونی بین شرکت در کارگاه‌های مقاله‌نویسی با آگاهی و رفتار افراد ارتباط آماری معنی دار مشاهده شد؛ بنابراین می توان این گونه اظهار نظر کرد که کارگاه‌ها می توانند موجب افزایش آگاهی و در نتیجه رفتار مناسب شوند و این نتایج با یافته‌های فعلی و همکاران (۱۵) مطابقت دارد. به نظر محققین عدم وجود توضیحات کافی و روشن و واضح در مورد سرقت علمی ممکن است موجب افزایش قابل قبول بودن تقلب، در بین دانشجویان شود (۲۱).

بسیاری از دانشجویان تمایل به کپی برداری لغت به لغت از منابع آموزشی و یا دیگر امور مصداق سرقت علمی به علت تسلط ناکافی به زبان منبع، دارند. با افزایش آگاهی و استفاده از نرم افزارهای شناسایی سرقت علمی این رفتار کاهش می یابد (۱۶) نشان داده شده که نداشتن آگاهی صحیح از رفرنس نویسی و ارجاع، یکی از عوامل سرقت علمی در دانشجویان پزشکی می باشد (۱۴). اگرچه نرم افزارهای متعددی برای چک کردن سرقت علمی وجود دارد و موجب کاهش آن می شود، ولی دانشجویان بایستی آموزش‌های ضروری را دریافت کنند و برای انجام یک تحقیق مناسب، جستجو و سایت منابع با کیفیت، پیشگیری از سرقت علمی و بهبود روش‌های نوشتن حمایت شوند (۲۲).

در پژوهش کنونی بین آگاهی افراد در مورد سرقت علمی و مقطع تحصیلی تفاوت آماری معنی دار مشاهده نشد. این نتایج با تحقیق Ereta و Gokmenoglua (۲۳) و فعلی و همکاران (۱۵) که بین مقطع تحصیلی با سرقت علمی تفاوت آماری مشاهده نکردند، مطابقت دارد. در پژوهش کنونی رفتار دانشجویان در مورد سرقت علمی به طور

تعارض منافع

تعارض منافع وجود ندارد.

که در مطالعه شرکت کردند، صمیمانه سپاسگزاری می‌شود.

References

1. Merriam-Webster. Merriam-Webste Online Dictionary. Massachusetts: Merriam-Webster Inc; 2012 [cited 2012 Jan 12]. Available from: <http://www.merriam-webster.com>
2. Mason PR. Plagiarism in scientific publications. *J Infect Dev Ctries* 2009;3(1):1-4. doi: 10.3855/jidc.98
3. Mohan M, Shetty D, Shetty T, Pandya K. Rising from Plagiarising. *J Maxillofac Oral Surg* 2015; 14(3): 538-40. doi: 10.1007/s12663-014-0705-x
4. Debnath J. Plagiarism: a silent epidemic in scientific writing - reasons, recognition and remedies. *Med J Armed Forces India* 2016;72(2):164-7. doi: 10.1016/j.mjafi.2016.03.010.
5. Baždarić K, Bilić-Zulle L, Brumini G, Petrovečki M. Prevalence of plagiarism in recent submissions to the Croatian Medical Journal. *Sci Eng Ethics* 2012;18(2):223-39. doi: 10.1007/s11948-011-9347-2.
6. Steen RG, Casadevall A, Fang FC. Why has the number of scientific retractions increased? *PLoS One* 2013; 8(7): e68397. doi: 10.1371/journal.pone.0068397
7. Poorolajal J, Cheraghi P, Doosti Irani A, Cheraghi Z, Mirfakhraei M. Construction of knowledge, attitude and practice questionnaire for assessing plagiarism. *Iran J Public Health* 41(11):54-8.
8. Ismail KH. Perceptions of Plagiarism among Medical and Nursing Students in Erbil, Iraq. *Sultan Qaboos Univ Med J* 2018;18(2):e196-e201. doi: 10.18295/squmj.2018.18.02.012.
9. Javaeed A, Khan AS, Khan SH, Ghauri SK. Perceptions of plagiarism among undergraduate medical students in Rawalpindi, Pakistan. *Pak J Med Sci* 2019;35(2):532-36. doi:10.12669/pjms.35.2.33
10. Vasconcelos S, Leta J, Costa L, Pinto A, Sorenson MM. Discussing plagiarism in Latin American science. Brazilian researchers begin to address an ethical issue. *EMBO Rep* 2009;10(7):677-82. doi:10.1038/embor.2009.134
11. McCabe DL, Feghali T, Abdallah H. Academic dishonesty in the Middle East: individual and contextual factors. *Research in Higher Education* 2008;49(5):451-67. doi: 10.1007/s11162-008-9092-9
12. Jamshidi Borojeni G, Saeedi M, Haidari GR. A survey on knowledge of post- graduate students of shaheed Chamran university of Ahwaz of plagiarism and its influencing factors. *Information Systems & Services* 2014;3(3):95-108. [In Persian]
13. Ryan G, Bonanno H, Krass I, Scouller K, Smith L. Undergraduate and postgraduate pharmacy students' perceptions of plagiarism and academic honesty. *Am J Pharm Educ* 2009;73(6):105. doi:10.5688/aj7306105
14. Shirazi B, Jafarey AM, Moazam F. Plagiarism and the medical fraternity: a study of knowledge and attitudes. *J Pak Med Assoc* 2010;60(4):269-73.
15. Fealy S, Bighlari N, Pezeshki Rad G. Agricultural Students' Attitude and Behavior on Plagiarism in Tarbiat Modares University. *Journal of Research and Planning in Higher Education* 2012; 18(3):133-51. [In Persian]
16. Rathore FA, Waqas A, Zia AM, Mavrinac M, Farooq F. Exploring the attitudes of medical faculty members and students in Pakistan towards plagiarism: a cross sectional survey. *Peer J* 2015;3:e1031. doi: 10.7717/peerj.1031.
17. Amini M, Parizad M, Rivaz S, Sagheb MM, Rivaz M. The comparison of medical student's attitudes and performance regarding different types of academic cheating during clinical courses. *Strides in Development of Medical Education* 2016; 12(5):709-17. [In Persian]
18. Ghias K, Lakho GR, Asim H, Azam IS, Saeed SA. Self-reported attitudes and behaviours of medical students in Pakistan regarding academic misconduct: a cross-sectional study. *BMC Med Ethics* 2014;15:43. doi: 10.1186/1472-6939-15-43
19. Sha'bani, A. Ethical guidelines in writing scientific articles. *Iranian Journal of Psychology*.2007;13(2): 87-8. [In Persian].
20. Singh HP, Guram N. Knowledge and attitude of dental professionals of north India toward plagiarism. *N Am J Med Sci* 2014;6(1):6-11. doi:10.4103/1947-2714.125854
21. Andrews KG, Smith LA, Henzi D, Demps E. Faculty and student perceptions of academic integrity at U.S. and Canadian dental schools. *J Dent Educ* 2007;71(8):1027-39.
22. Smedley A, Crawford T, Cloete L. An intervention aimed at reducing plagiarism in undergraduate nursing students. *Nurse Educ Pract* 2015;15(3):168-73. doi: 10.1016/j.nepr.2014.12.003.
23. Ereta E, Gokmenoglu T. Plagiarism in higher education: A case study with prospective academicians. *Procedia - Social and Behavioral*

Sciences 2010; (2): 3303-7.
doi:10.1016/j.sbspro.2010.03.505

24. Nakhaei N, NikPour H. Investigation of medical students' opinions on research fraud in thesis and its frequency. *Strides in Development of Medical Education* 2005; 2(1): 10-7. [In Persian]

25. Amiri MA, Khamesan A, Ayati M. Honor codes in higher education academic: a comparative study of selected British, American and Iranian Universities. *Ethics in Science and Technology* 2011; 6(4): 17-20. [In Persian]

Assessment of Knowledge and Practice of Plagiarism among post-graduate students and dental students who were members of the student research committee, in Kerman University of Medical Sciences

Marzieh Karimi Afshar¹, Arash Shahravan², Bahareh Zare³, Molook Torabi⁴

Abstract

Background: Plagiarism is defined as “the deliberate or reckless use of someone else’s thoughts, words or ideas as one’s own, without clear attribution of their source”. The aim of the present study was to assess the knowledge and practice on plagiarism among post-graduate and dental students, who were members of the student research committee, at Kerman University of Medical Sciences in 2017.

Methods: This descriptive-analytical cross-sectional study was conducted on 70 post-graduate and dental students selected by the census method. The data were collected through a standard questionnaire including three sections of demographic information, knowledge (7 questions), and practice (12 questions) of plagiarism. The data were analyzed in SPSS 21 using independent t-test, ANOVA, and linear regression at a significance level of 0.05.

Results: Participation in research method and scientific writing workshops were 81.0% and 65.7% respectively. 29.5% of the participants had never committed plagiarism. The mean and standard deviation of practice score was 37.12 ± 8.06 out of 60, and that of knowledge was 13.60 ± 4.67 out of 28. There was no significant relation between knowledge and education level. Attendance in ethics workshop ($P=0.0001$) and publication of papers ($P=0.012$) were significantly associated with knowledge.

Conclusion: In this study the knowledge and practice of plagiarism were moderate. It is recommended to hold workshops about plagiarism and its consequences in order to reduce this behavior.

Keywords: Plagiarism, Knowledge, Practice, Student

Citation: Karimi Afshar M, Shahravan A, Zare B, Torabi M. Assessment of Knowledge and Practice of Plagiarism among post-graduate students and dental students who were members of the student research committee, in Kerman University of Medical Sciences. Health and Development Journal 2020; 9(2): 202-13. [In Persian] doi: 10.22034/9.2.202

© 2020 The Author(s). This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

1- Assistant Professor, Department of Orthodontics, School of Dentistry, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

2- Professor, Department of Endodontics, School of Dentistry, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

3- Dentist, Department of Oral Pathology, School of Dentistry, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

4- Associate Professor, Department of Oral Pathology, School of Dentistry, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran

Corresponding Author: Molook Torabi

Email: m.torabi@kmu.ac.ir

Address: Department of Oral Pathology, School of Dentistry, Shafa Street, Kerman, Iran

Tel: 03432119015 **Fax:** 03432118074